

het Goddelijk gebod". Moet genoeg, dat de K.V.P. in den persoon van den heer Steinmetz iemand gevonden heeft, zó volledig zonder „zonden", dat hij, volgens het Christelijk beginsel, gerechtigd was „den eersten steen" te werpen. Maar de andere 38 vóór-stemmers?.....?

Niemand van hen geloofde natuurlijk, dat er ten gevolge van dit besluit minder onwettige kinderen geboren zullen worden, noch, dat de ongehuwde moeders geheel aan haar lot zullen worden overgelaten. Dat laatste zouden zelfs zij waarschijnlijk niet op hun verantwoording durven nemen. Aalmoezen, liefdadigheid, niet-waar..... en wat gij den minsten Mijner „zusters" hebt gedaan..... Wanneer de ongehuwde moeders zich maar niet gaan verbeelden dat het een pretje wordt. Want dan zou het hek natuurlijk van de dam zijn.....

Dit is weer een duidelijk voorbeeld, hoe de Katholieke kerk, plus enkele persoonlijk bevooroordeelden, door middel van de z.g. volksvertegenwoordiging regeert. Het is moeilijk aan te nemen, dat er, in of buiten het parlement, normale, eerlijke mensen gevonden zullen worden, die dit wetsbesluit met een zuiver geweten kunnen verdedigen. Ook zou het interessant zijn, te weten, hoe de vóór stemmers van de P. v. d. A. hun besluit notivieren. De meest ronduit-kapitalistische partij, die van de „Vrijheid", stemde n.b. tegen deze motie. Een fraaie comedié.....

Wat ons opviel

Een Engelse krant over de vakvereniging

„De stemming van het recente Engelse vakverenigingscongres stond geheel in het teken van het gezegde van Lord Citrine." Het gezag van de vakvereniging is onaantastbaar. Dit was de karaktertrek van de conferentie en kwam tot uiting in het rapport: „de aangesloten vakverenigingen zullen zonder twijfel voortgaan, het hoofdbestuur te steunen, om eisen en wilde stakingen, gesteld en gesteund door niet-aangesloten af te keuren." Het blijkt, dat de erkende vakvereniging, die zich onderwerpt en aansluit aan de kapitalistische opbouw en uitbouw, bezig is zijn macht over de arbeiders te consolideren en uit te breiden. Zo werd de nadruk gelegd op de verhoogde productie, de goede verhouding tussen werkgevers, arbeiders en de staat. Een streven, waar vooral George Gibson, die intussen zijn weg gevonden heeft naar de Bank van Engeland, voor ijverde. Dat dit nog niet geheel naar wens verloopt, bewijzen de nu meer dan ooit uitbrekende „onofficiële" stakingen.

We zijn er zeker van, dat indien de arbeiders de positie van de dictators der vakverenigingen door zullen hebben, ze hun strijdzaamheid zullen herkrigen. Hoe langer ze wachten, hoe zwaarder het juk dat op hun schouders drukt."

Freedom 2 Nov. '46

Werkkamp HEDEL

Werkkamp Hedel (bij Den Bosch) ideaal oord voor allen, die in de Riviera geen bevrediging meer vinden. Bovendien is het geen oord om te betalen, maar om te halen. Een ding hebben de Riviera en het werkkamp Hedel gemeen: ze kweken beliden oplezierige, lute en ontvreden mensen. In nog een opzicht is er overeenkomst, n.l. de Riviera heeft een sterk wisselende bevolking en Hedel ook. Aan de Riviera, omdat de lust er opdraakt, in Hedel, omdat de lust er afgaat. Geen wonder trouwens, het laatste is een kamp, oud en slecht verzorgd. Het personeel, dat de boel schoon moet houden, wordt zo slecht betaald, dat ze allemaal weglopen. Twee zijn er nog over voor het hele kamp. En het is er in alle opzichten bar ongezellig. En omdat de mensen, die de barakken bevolken, zo gauw mogelijk weer trachten weg te komen komt er van zelf organiseren ook niets. Het is bekend, dat de regering en vakbondsbesturen, door het gemier met de arbeidsverlenging, ook niet meehelpt de stemming te verhogen. Voor de geste van de regering, om aan de lonen te plukken zijn de bazen ook niet ongevoelig. Maar ja, daarvoor zijn het bazen (natuurlijk is er wel een wit schaap onder). Deze worden vooral rijk door het werk voor particulieren. De prijzen, die door de regering voor noodwoningen betaald zijn, is werkelijk bij de knorharen af. f 7000.— voor elke woning van 3 of 4 kamertjes. Van oude stenen opgetrokken (roetstenen in kluis) en de rest van het allerlichtste materiaal. Maar laat ik bij het kamp Hedel blijven. Nee toch nog een opmerking. Terwijl wij in Hedel nog bezig zijn de brokken van de oorlog aan elkaar te lijmen, vindt er rondom ons een legeroefening plaats, met sluipen en allerlei geweervuur en na afloop een overwinningmarsch met muziek voorop. Een verbeterde voorbereiding voor de volgende vernieling? Het is wel om je „vreugde en arbeid" te vergroten. Het actieve — de wederopbouw —, het negatieve — het militarisme. Strenge maatregelen om het actieve zo hoog mogelijk op te voeren en nog strengere om het negatieve zo volmaakt mogelijk te maken. De stimulans van beiden, is de regering. Wonderlijke combinatie..... De regering tezamen met de generaals hebben tot taak de militairen te laten knielen en de vakbondsgeneraals zorgen samen met de regering voor de kniebuiging van de arbeiders. Dat laatste klinkt misschien een beetje gek, maar dat hebben we nu met de strijd voor de vrije Zaterdagmorgen, zelf weer duidelijk ondervonden. We werkten van Maandagmorgen tot Vrijdagavond en dan naar huis..... We waren dan twee dagen thuis. De Zaterdag konden we dan gebruiken om daar allerlei karweitjes te doen, zoals houthakken, distributiebonnen halen, eventueel voor tandarts, schoen-maken enz. duizend en één ding. De regering en vakbondsbestuurders besluiten: Zaterdag morgen wel werken om aan de 40½ uur

te komen. De werkelijkheid was dat we in de 5 dagen veel meer dan 40½ uur maakten. De arbeiders, uitvoerders, opzichters, bazen, enfin alles en allen waren er tegen om op Zaterdagmorgen te werken, maar de hoge heren zeiden dat het moest, en daarmee basta. O, niet werken, zoals wij dat willen! Dan geen reisgeld en geen vergoeding van reizen..... Dit is moderne democratie, of wel, een verbeterde uitgave van het duitse fascisme. Als je, onder de Duitse bezetting ergens moest werken, waren er altijd nog vrijwilligers bij. Hier van hoog tot laag, geen enkele vrijwilliger, „allemaal" gedwongen. Daarom „verbeterde uitgave".

De E.V.C. had hier een pracht kans gehad, maar die heeft ze moedwillig voorbij laten gaan. Ze had geen geld in kas, dat is geen schande. Wel is het schande, dat ze de arbeiders in alle kampen maar een beetje liet ploeteren, niet k van kijken en geen advies gaf. Temeer, waar er nog zoveel zijn, die gehoopt hadden op een actie van de E.V.C. Door al het hopen en bouwen op de vakbonden, die niets doen, hebben de mensen zelf niets georganiseerd, zodat de regering en vakbondsbesturen gemakkelijk spel hadden. De enige goede kant in dit treurspel is, dat iedereen de dood in had over de vakbonden, zodat die weer aardig wat van hun prestige hebben ingeboet. Het is werkelijk verbluffend erg, zo weinig als de arbeiders nog aan de vakbonden vast zitten. En de heren daar boven zullen wel zorgen, dat de verwijdering snel groter wordt. Het wordt zo langzamerhand tijd, dat er wat steviger contact wordt gelegd tussen de verschillende kampen. Voor een eensgezind optreden is dat nodig en dat kan ook. Het zal niet direct tot resultaten leiden, maar goed is, dat verhand nu al te leggen, omdat de toekomst wel zal leren, dat de verwijdering tussen lid en vakbond groter zal worden.

WAT ONS OPVIEL

Uit een reclame van SCHIMMELPEN-NINCK SIGARENFABRIEKEN, WAGENINGEN.

.....Nu onze tweede vijand verslagen ligt en Java en Sumatra weer Nederlands bezit zijn, is het ook niet ver meer af, dat U het oude, vertrouwde Schimmelpenninck etiket weer zult zien, en als U dat ziet (en zoo lang zal dat niet meer duren) weet dan ook, dat de sigaren, die U in die verpakking koopt, de naam Schimmelpenninck mogen dragen.....

Aldus de reclame van genoemde firma enige maanden geleden op de verpakking van een doosje sigaren. Geen wonder, dat de teleurgestelde fabrikanten van de partij van de Vrijheid zich thans roeren. Stel je voor dat wij (sic!) nooit het oude, vertrouwde etiket meer zouden zien.....

28 December 1946

Prijs 15 cent

6e Jaargang - No. 52

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS"

Redacteur:
R. HULSMAN

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Red. en Adm.:
postbus 7046 te Amsterdam-Zuid II.
Alle gelden naar Uitgeverij „De Vlam"
postgiro 168797 te Amsterdam

KEREND GETIJ

De beschaafde wereld viert haar winterfeesten. Kerstmis en Nieuwjaar. Het eerste gaat gepaard met het eeuwenoude verhaal van de geboorte van den verlosser der mensheid. Plechtig stijgen de gezangen op achter de hoge kerkranken, die naar buiten hun vaak prachtig gekleurde beelden en taferelen uitstralen.

Als het gewijde woord is gesproken en het slotgezag de gewelfde ruimte heeft gevuld, spoeden zich de kerkgangers naar huis, om daar in intieme kring het feest van vrede op aarde verder te vieren. En hoewel de nieuwjaarsdag een luchtiger karakter draagt heeft het officiële Christendom ook op die dag ten dele haar stempel gezet.

Is er voor socialist en communist enige aanleiding aan deze dagen bijzondere aandacht te besteden? Zijn voor de arbeidersklasse niet alle dagen hetzelfde? Waarom zouden wij meedoen aan een eeuwenoude gewoonte, wanneer wij weten dat de volgende dagen niet veranderd zullen zijn en 't harde leven van uitbuiting en ellende op zelfde wijze voort zal gaan? Willen wij niet breken met allerlei oude vormen? Weten wij niet dat dit alles onderdeel is van de beheersing van de arbeidersgeest?

Getuigt het niet van gebondenheid aan het oude, wanneer ook wij onze huiskamer sieren met hulst en wanneer wij een kaars in deze dagen aansteken?

Duizenden jaren vóór er ook maar iets bekend was van het Christendom, dat later de midwinterdagen ging gebruiken als haar symbolen, werden deze dagen gevierd, omdat wending ging komen in de barre wintertijd. Omdat de dagen gingen lengen en iedere verdere dag de komst van milder seizoenen aankondigden.

Diep ligt dit alles als levensfactor in het menselijk voelen en denken besloten. Eeuwen in, eeuwen uit, is het feest van verlossing, van bevrijding van meer licht en warmte als een natuurlijk en vanzelfsprekend feest gevierd. Dat alles is niet te doorbreken door één of andere ideologie (waarvan wij dan verder de juistheid of de onjuistheid in het midden laten) die leert dat ook dit zou behoren tot de oude

vormen en gedachten, die moeten sterven. Wie, zoals wij allen, de oorlogswinters hebben doorgeworsteld, beseft wat voor de natuurvolken de zonnenuwending moet zijn geweest. Hij weet ook dat, hoezeer het menselijk kunnen is toegenomen, hoezeer wij minder afhankelijk zijn (en vooral zouden behoeven te zijn) van de natuurkrachten, zon en zomer, vorst en winter toch nog steeds op ons denken en doen van grote betekenis zijn. Hoe diep moet bij allen, die in concentratiekampen of de hongertochten van 1944-1945 gestreden hebben tegen de dood en de ondergang, hebben geleefd het verlangen naar de eindelijke bevrijding van pijn en honger, vrees en smart, dwingelandij en uitbuiting. Neen, technisch kunnen wij veel meer dan de natuur-mens van weleer, maar in die dagen hebben wij geleerd, hoe al onze krachten tekort schieten wanneer die techniek niet wordt ingesteld op de beheersing van die natuurkrachten ten bate van ons allen, maar de mens die techniek tegen zichzelf richt.

Slingerend als slangen bewegen zich de treinen over de gehele aarde, den mens van land tot land voerend. In een ondeelbaar ogenblik springen de letters en woorden van de mensen uit Australië en Amerika langs de toestellen en draden, die de menselijke techniek schiep, over naar Europa. Zij berichten ons, hoe de prijs is van de olie en de katoen, van de rubber en de koffie. Wanneer vierhonderdduizend mijnwerkers in Amerika in staking gaan, staan de berichten daarover dezelfde avond in de Europese bladen. Grote rivieren worden benut voor het opwekken van elektrische stroom. Machtige stuwdammen en gebouwen zijn daar voor verrezen door de arbeid onzer handen en hoofden. Wijd in de omtrek wordt de energie benut voor het brengen van licht

Uit de inhoud:

1. Het einde van de mijnwerkersstaking
2. Geweld of weerbaarheid
3. Bij de 100ste geboortedag van Domela Nieuwenhuis

en warmte en voor het overnemen van menselijke arbeidskracht, die duizenden malen vermenigvuldigd wordt.

De ontwikkeling der techniek is heel langzaam begonnen. Elke nieuwe fase van haar ontwikkeling bracht op den duur een wisseling met zich mee in de maatschappelijke verhoudingen, van mensen tot mensen. En gewoone als de mens door alle eeuwen was geworden aan de strijd om het bestaan, de strijd om met de minst mogelijke inspanning een maximum van baten te verkrijgen, is dat ook zijn richtsnoer geworden in het onderling verkeer der mensen in de maatschappij. De ontwikkeling van de techniek (van 't werktuig) bepaalde de verhoudingen der mensen in klassen. Klassen die de werktuigen (de productiemiddelen) beheersen en anderen, die ze niet beheersen. Klassen daardoor, van uitbuiters en uitgebuit. En terwijl het ons nu voorkomt, dat we tot wereldburgers zijn geworden en langzaam aan de wereld gaan zien als één geheel, heerst nog de bezittende klasse. Overal worstelt zij om heerschappij, om macht, om winst. Zij voert die onderlinge strijd met de arbeiders als inzet.

Het ijs kraakt onder onze voeten. De snijdende wind blaast door onze slechte oorlogskleding. Een tram uitpuilend van mensen rinkelt voorbij en wordt ingehaald door een prachtig blinkende geruisloos rijdende auto. Wij staan voor het publicatie bord van een krant: „Verlaging van het vleesrantsoen" en iets lager: „De Antwerpse havenarbeiders staken". De wereld der techniek. Arbeiders lezen, murmelen wat en lopen huiverend door. Wij overzien de gehele wereld. Overal worden wij uitgebuit. Overal is ellende. Overal een officiële arbeidersbeweging die de arbeiders in de internationale concurrentie helpt inzetten voor verwezenlijking van het nationale plan onder de alledroevigste voorwaarden. Het is winter in de dubbele betekenis van het woord voor het proletariaat. Opgejaagd zijn we jarenlang tegen elkaar Duitsers tegen Engelsen en Nederlanders, Fransen tegen Italianen, Amerikanen tegen Japanners en allen dragen we thans, de lasten van de oorlog.

Eéns zongen we de Internationale. Eéns was er moed om te strijden; De wil om te getuigen van een komende nieuwe tijd; De bereidheid om ons in te zetten, alles in te

zetten voor de strijd om het socialisme. De oude beweging heeft bewezen niet te berusten op deugdelijke grondslagen. 'n Strijd om invloed te verkrijgen in het staatsbestel heeft de arbeiders tot nationaal denken gebracht. En van het nationaal denken kwam het nationalisme. Nu moeten we leren, op harde wijze leren, dat de natie niet onze gemeenschap is en dat de staat niet de vertegenwoordiger van die gemeenschap is.

We moeten beseffen gaan dat de eenheid van de arbeiders internationaal moet zijn. Zolang we met een schouderophalen het ontzaggelek leed van b.v. de Duitse arbeiders en vrouwen en kinderen voorbij gaan, zolang zal de politieke winter ook voor ons duren.

Wij weten dat alles. We weten, dat we weer opnieuw moeten beginnen. Eerst de verhoudingen van nu (een kapitalisme dat in de onderlinge strijd gedooft is de arbeiders internationaal tot het merg uit te buiten en dat in zijn reuzen-bedrijven tienduizenden, ja honderduizenden arbeiders per bedrijf omvat) scheppen de voorwaarden om de nieuwe strijdvormen van de arbeidersklasse tot ontwikkeling te brengen.

Opnieuw beginnen! Het getij is kerende. Franse bezettings-staking. Staking van vierhonderdduizend arbeiders in Amerika. Staking (de zoveelste) van de Antwerpse bootwerkers. Staking hier en staking daar. Vandaag staken, morgen ineenzakken, overmorgen opnieuw proberen. Wending van het getij.

Kerstmis. Nieuwjaar. Wij staan in de dagen ook van het midwinterfeest van de arbeidersklasse. Onze gedachten rijpen in de strijd. Vaak staan we alleen in het bedrijf en bij het propageren van onze gedachten op straat.

Moed hebben we nodig. Beseffen moeten we, dat al wat we uitdragen zonnestrallen zijn om de bevroren akkers van de arbeiderswereld te ontdooien. En zoals van nu af in de natuur, iedere dag de krachten van de zonnestrallen toenemen, zo worden de krachten van de strijdwil der arbeiders groter.

Van die krachten willen wij een bewust deel zijn. En uit dit bewust zijn moet vanzelfsprekend ontstaan, de wil zich volkomen in te zetten, plichtsgetrouw te arbeiden, aan het brengen van inzicht en klaarheid, de wil om datgene wat we doen ook goed te doen.

Want wij zijn deel van een nieuwe opgaande arbeidersklasse; deel hebben we aan de kering van het getij.

BROCHURES

„Van „Slavenmaatschappij tot Arbeidersmacht“ f 0.90

„De Arbeidersraden“ le deel f 1.25

Te bestellen bij de administratie of bij de bezorgers

Het einde van de Mijnwerkersstaking in Amerika

Lewis heeft de mijnwerkers naar de mijnen „teruggestuurd“. De mijnwerkersstaking heeft daarmee zijn (misschien voorlopig) einde gevonden.

De Amerikaanse regering heeft het zaakje afgewikkeld „volgens de plannen“. Nadat de staking was uitgebroken (of geprovoceerd) heeft zij het gerechtshof van het District Columbia (Washington) een order laten uitschrijven, dat Lewis beval de mijnwerkers „terug te sturen“. Toen Lewis deze order negeerde, heeft ditzelfde gerechtshof een vervolging tegen hem ingesteld en daarna veroordeeld tot een boete van \$ 10.000 terwijl de mijnwerkersbond waarvan Lewis de leider is, de U.M.W. de kleinigheid van \$ 3.500.000 kreeg te betalen. Deze som herinnert ons aan de dagen van Februari 1942, toen de Nazi's het stakende Amsterdam ook met een dergelijke boete straften.

De wijze waarop dit arbeidsconflict in Amerika is behandeld is tekenend voor de verhoudingen in dat land. Dezelfde rechter, T. Alan Goldsborough, die de order tegen Lewis uitvaardigde moest het onderzoek tegen hem leiden en het vonnis uitspreken; geen wonder, dat L. schuldig werd bevonden! Nog voordat de verdigging een mond had opengemaakt, wist rechter Goldsborough te verklaren, dat onafhankelijk van de vraag of de Norris-La Guardia Act van toepassing was of niet, Lewis schuldig was, omdat hij de order van het gerechtshof niet had opgevolgd. De Norris-La Guardia Act, een onderdeel van de Roosevelt-wetgeving, verbiedt, de ondernemers de hulp van de rechterlijke macht in te roepen bij arbeidsconflicten. Goldsborough wees echter elk beroep op deze wet van de hand met de opmerking, dat het hier een nationaal belang gold en dat „dus“ de actie van de regering en van het gerechtshof wettig was. Waar was het ook weer, dat alle wetten terzijde werden gesteld met een beroep op het „nationaal belang“? Het klinkt ons zo bekend... Dezelfde Goldsborough tekende, toen zijn handtekening onder het vonnis nog niet droeg was, een nieuwe order van dezelfde inhoud als de eerste, die aan de U.M.W. een boete van 3½ miljoen had bezorgd. De vervolging op grond van de nieuwe order zou over twee dagen beginnen, als Lewis niet bakzeil haalde. Lewis haalde bakzeil en likwideerde de staking. Intussen zal het Opperste Gerechtshof de zaak half Januari in behandeling nemen en een uitspraak doen.

Het is volkomen duidelijk, wat de Amerikaanse regering met deze actie beoogt. Zij wil de arbeidswetgeving, die in de Roosevelt-periode tot stand is gekomen, herzien en nieuwe anti-stakingswetten erdoor jagen. Twee wetten zijn de Amerikaanse bourgeoisie vooral hinderlijk. Dat zijn de reeds genoemde Norris-La Guar-

dia Act en de Wagner Bill. De eerste wet verbiedt, zoals gezegd het mengen van de gerechtshoven in stakingsacties. Utdrukkelijk wordt in deze wet verklaard, dat ook de regering niet het recht heeft door middel van de rechterlijke macht in een arbeidsconflict in te grijpen, zolang het conflict volgens de regelen van de kunst wordt uitgevochten. Deze laatste beperking opent natuurlijk de deur voor alle willekeur, zoals nu, nu de regering zich beroept op het „nationaal belang“ en op de z.g. nationalisatie van de mijnen, die in het voorjaar heeft plaats gevonden om een einde te maken aan de toenmalige staking. De andere zondebok is de Wagner Bill. Dit is een soort arbitrage-wet. Wanneer een conflict dreigt, wordt dit het eerst voor een arbitrage-rechtbank gebracht, die dan een uitspraak doet. Deze uitspraak is echter niet bindend en wanneer de arbeiders er geen genoegen mee nemen, hebben ze het volste recht hiertegen in staking te gaan. Dit soort arbitrage is dus anders dan de arbitrage die we in Holland kennen. In vele gevallen heeft hij stakingen voorkomen, doordat de ondernemers zich aan de eisen van de arbeiders onderwierpen wanneer deze door de „Labor“ werden ondersteund. Ze wisten dan, dat de arbeiders met deze morele steun, zich niet van hun eisen zouden afbrengen. Pogingen, om de Labor Board tot een werktuig in de handen der ondernemers te maken zijn mislukt en dus breekt men hem nu af. De helft van het personeel is naar huis gezonden, zodat de Labor Board de aanvragen niet meer kan verwerken; een van de manieren, waarop men zijn werkzaamheid saboteert. Waarschijnlijk zal men nu trachten de Wagner Bill helemaal de das om te doen.

Het heeft weinig zin ach en wee te roepen om het „onrecht“ dat op het ogenblik aan de Amerikaanse mijnwerkers-Organisatie wordt aangedaan. En het zou dwaasheid zijn, wanneer we ons lieten verleiden tot sympathie voor de geslacht-offerde Lewis. Wat op het ogenblik in Amerika gebeurt, is niets anders, dan dat de Amerikaanse bourgeoisie een opruiming houdt onder de oude arbeidswetgeving, die haar hinderlijk is geworden. Over het verlies van deze oude „rechten“ hoeven we geen traan te laten, want ze waren niet veel waard.

Hoe was de situatie tot nu toe? Er waren in Amerika een aantal grote arbeidersorganisaties, voornamelijk de A.F.L. en de C.I.O. Deze beide organisaties hadden de „erkenning“ van de ondernemers weten te verwerven, de eerste in lang vervlogen dagen, de andere in de periode die aan de Tweede Wereldoorlog voorafging. Deze erkenning betekende, dat de ondernemers collectieve contracten aangingen met deze organisaties en zich meestal verplichtten geen ongeorganiseerde arbeiders in

dienst te nemen. Voor de arbeiders betekende dit dus praktisch organisatie-dwang. In de regel kwamen de contracten natuurlijk tot stand door onderhandeling, maar heel vaak grepen de vakbonden naar het middel van de staking. Dat ze dit konden doen, was ook een gevolg van de Roosevelt-politiek. Roosevelt gebruikte de vakorganisaties als een middel om de vrijheid van de ondernemers aan banden te leggen en deze meer aan de staatsmacht te onderwerpen. Er waren daarom in de Roosevelt-wetgeving allerlei bepalingen, die de positie van de vakbonden beschermde. Zo hebben verscheidene staten de regeling, dat stakers, in een door de vakbond erkende staking na een aantal dagen recht hebben op werklozensteun, uit te keren door de regeringskassen. Daar de Amerikaanse wetgeving geen rechtstreekse dwang op de ondernemers kan uitoefenen, gebruikte zij deze middelen voor een indirecte pressie. Het betekende echter tevens, dat elke actie buiten de vakbond om onwettig was. Niet de arbeiders, maar de vakbonden beslisten wanneer zou worden gestaakt en uiteindelijk was het natuurlijk de regering, die hier het laatste woord had. Zodoende kregen de arbeiders het recht te vechten voor de lonen die hen door de regering werden toegedacht, maar niets meer.

De schijnbare macht en strijdbaarheid van de vakbonden in Amerika berust dus op de bescherming door de staat. Thans is echter de tijd gekomen, dat de regering in andere politiek gaat volgen. De Tweede Wereldoorlog heeft Amerika tot de grootste uitbuitersnatie van de wereld gemaakt, maar de Amerikaanse bourgeoisie bezit haar rijkdom niet onbedreigd. Zij bewapent zich met koortsachtige snelheid om haar bezit tegen buitenlandse machten te verdedigen. Bovendien moet zij de productie ook om andere redenen opvoeren, overal in de wereld zijn thans zaken te doen. De productie gaat omhoog, maar het is geen productie voor levensbehoeften, het is productie van oorlogswapenen en kapitaalgoederen. Het Amerikaanse kapitaal maakt ontzaglijke winsten, maar het heeft deze nodig voor verdere uitbreiding. En nu komen de arbeiders tussenbeide en eisen hun deel van de opbrengst der productie. En de vakbonden, steunende op de betrekkelijke macht die de Roosevelt-wetgeving hen heeft gegeven, zetten hun oude politiek van als je niet wil, dan staken we, voort. Dus moet deze arbeidswetgeving kapot. De vrijheid van de ondernemer moet volledig worden hersteld, Amerika moet zich bevrijden van de „labor-tiranerie“.

Dit is alles op het ogenblik gaande. De Amerikaanse bourgeoisie ontdoet zich van de arbeidswetgeving, die haar jacht naar winst belemmert. Zij zal aan de vakbonden de oude rechten ontnemen. De arbeiders verliezen daarmee niets wezenlijks. Zij verliezen alleen het recht om te staken onder vakverenigingsleiding, voor eisen, die door de regering worden gesteund. Zij verliezen niet het recht om

STAALTJE VAN HULPVERLENING

Onlangs is in „Spartacus“ geschreven over het onderwerp „liefdadigheid“. Het zou niet nodig zijn hierop nu al terug te komen, indien we niet in het blad „Oost en West“ een overzicht lezen van een radio-rede van oud-minister Welters, voorzitter der Stichting „Nederland helpt Indië“. Want wat hij gezegd heeft, toont wel heel duidelijk aan, dat de thans zo welig tierende liefdadigheidscollectes, niet minder dan tijdens de bezetting de „Winterhulp“, vaak een politiek doel nastreven en voor de voor hulp in aanmerking komende hoogstens een druppel op de gloeiende plaat van hun misère betekenen.

Behalve, dat we aan de hand van deze rede de praktijk van één van de zo hulpvaardige stichtingen kunnen demonstren, biedt zij ook een duidelijk beeld van de omvang, welke de Nederlandse hulp, zowel de particuliere als die van overheidswege, aangenomen heeft.

Aan de cijfers, door den heer Welter genoemd, onthien we het volgende: In het jaar sinds de oprichting van de Stichting werd 7 miljoen gulden bij elkaar gebracht, waarvan bijna 6 miljoen werd uitgegeven. Van dit geld werd een gedeelte gebruikt om 4 miljoen kg. aan versterkende middelen naar Indonesië te zenden, dat is 33% van al het in Indonesië ingevoerde voedsel.

Het geld werd en wordt verder besteed voor de aankoop van b.v. kleding voor gerepatrieerden, terwijl ook een deel van het ingezamelde bedrag gebruikt wordt om de levensomstandigheden van de „duizenden van onze landgenoten“, die nog in kampen in Indonesië leven, te verbeteren, o.a. door gelegenheid te geven tot amusement en door het verstrekken van huisraad. Helaas verzuimde de heer Welter te vermelden, welk percentage aan elk der genoemde terreinen van activiteit der Stichting ten goede komt.

We kunnen echter veilig aanemen, dat toch zeker niet meer dan 5 miljoen van het totaal bestede bedrag van bijna 6 miljoen gulden gebruikt wordt voor de

aankoop van versterkende middelen voor de „inheemse bevolking“, die uit 70 miljoen mensen bestaat. Voor ieder is dus gemiddeld hoogstens 7½ cent uitgetrokken! We kunnen ons voorstellen, wat dit betekent; het is nog lang niet voldoende om ieder b.v. een broodje van 400 gr. te verschaffen.

Maar in plaats, dat er nu drastisch bezuinigd wordt op de uitgaven voor gerepatrieerden, die de eerste zes maanden na aankomst in Nederland een inkomen genieten, waarvan elke arbeider zou watertanden (een echtpaar zonder kinderen toucheert b.v. fl. 300,— per maand, een echtpaar met twee kinderen beneden zeventien jaar fl. 420,— en met twee kinderen boven die leeftijd fl. 450,— per maand!), koestert de Stichting de wens om „de intellectuele bovenlaag“ der „inheemsen“ in haar zorg te betrekken. Want, zegt de heer Welter verder..... valt het geheel buiten onze financiële kracht iets te doen voor sociaal werk onder de massa der inheemse bevolking. Hiermee slaat hij de spijker op de kop.

Alle mooie plaatjes van uitgehongerde kinderen, die een hapje eten krijgen van die aardige Nederlandse verpleegsters (we hebben ze allemaal gezien in alle mogelijke kranten) zijn niets anders dan camouflage. De enkelen onder de Indonesische werkende bevolking, die misschien wel eens iets krijgen, dienen als objecten voor de fotografen der Hollandse bladen, die dan met trots wijzende op „t grootse, dat verricht wordt“, en een beroep doen op de goedgeefsheid van de mensen om ook in de toekomst mee te werken aan wat in werkelijkheid niets anders is dan propaganda voor de Nederlandse heersers. Maar laat ons de taal van den heer Welter spreken: „Ziet, dit is de beste propaganda, die met mogelijkheid gemaakt kan worden voor de eenheid des Rijks“. Deze - hoogstens - 5 miljoen gulden zijn het lokaas voor de Indonesische massa, zoals de kinderfeestjes van de „Winterhulp“ het voor de Nederlandse arbeidersjeugd waren.

Men zou kunnen antwoorden: „Ja, maar de Nederlandse vooruitstrevende regering, die zoveel voelt voor sociale gerechtigheid en die van liefde blaakt voor de 70 miljoen Indonesiërs zal toch wel een heel wat ruimere hulp verlenen dan voor den particuliere vereniging als „Nederland helpt Indië“ mogelijk is. Gelukkig geeft de heer Welter ons daarover ook gegevens. Het door de Stichting geschonken voedsel (welks waarde wij dus zeer ruim op 5 miljoen gulden hebben getaxeerd) is 33% van het totaal, dat naar Indië werd verzonden, dat dus hoogstens..... 15 miljoen gulden bedroeg. Wanneer wij dan nog bedenken, dat dan alles, wat geschonken werd, bijna 80% van de Stichting was, dan krijgen we een aardig beeld van de loyaliteit van de Nederlandse staat, wanneer zijn hulp inder-

Bij de 100e geboortedag van DOMELA NIEUWENHUIS

Bij de herdenking van de geboortedag van Domela Nieuwenhuis moeten we onwillekeurig denken aan de symbolische betekenis van het Zonnewendfeest. De duisternis wijkt voor het licht. Met de figuur van Domela Nieuwenhuis is onverbrekkelijk het ontstaan van de Nederlandse arbeidersbeweging verbonden. Duisternis heerste in de arbeiderswereld. In de hoofden van de arbeiders, zowel als in hun gehele leven. „Waar toch ter wereld vindt men een behoeftige klasse zo verbonden aan orde en rust, zo gewillig in het dragen van opgelegde lasten en wapenen?” vraagt de schrijver van een verslag der stadsarmescholen van 1832 zich af. De toestand van de arbeiders was in dien tijd verschrikkelijk. Het pauperisme had zulke vormen aangenomen, dat in strenge winters de helft van de bevolking van de steden en dorpen van de bedeling leefde. De maaltijden bestonden in die dagen meestal uit aardappelen, slappe koffie en jenever of bier. In de z.g. armenhuizen werden de arbeiders tewerkgesteld, men liet ze daar vlas spinnen. De Engelsman Thomas Ainsworth richtte te Goor een weefschool op, waar de kinderen van de arme wevers veertien uur

daad broodnodig geacht kan worden. Behalve door de Stichting werd dus maximaal 1½ miljoen gulden geschonken, terwijl dan nog een 8½ miljoen aan betaald voedsel werd geleverd. Leger en vloot kosten in dezelfde tijd een miljard! In het gunstigste geval stuurde de Nederlandse regering dus voor een honderdste hiervan aan voedsel naar Indonesië, terwijl hoogstens een bedrag, gelijk staande met 0.15% (let wel f 1.50 per f 1000) van de kosten voor de „verdediging des Rijks” aan de hongerende Indonesiërs werd besteed!

Wij zien, welk een holle frase de z.g. „hulpverlening” in werkelijkheid is. Wij zien ook, dat haar hoogste doel niet de leniging van de nood, maar de propaganda van een bepaalde politiek is. Deze politiek wordt dan voorgesteld als een „nationale”, d.w.z. alle Nederlanders tot geven verplichte actie, voorgesteld als een daad van menslievendheid, die alle Nederlanders in een groots en goed streven verenigt.

De arbeidersklasse moet deze strekking doorzien en beseffen, dat deze propaganda van de heersende klasse precies hetzelfde beoogt als b.v. het zenden van troepen om „orde en rust te handhaven” of „te herstellen”. Zij beoogt verder ook de arbeiders tot een soort gevoels-bondgenootschap te brengen met de heersende klasse, die hen uitbuit en straks in een verschrikkelijke oorlog zal storten.

De enig mogelijke solidariteit met de Indonesische massa ligt in de strijd tegen het kapitalisme.

aan de getouwen mochten staan. De filantropen waren meestal tegelijk fabrikant. Op de Veluwe en elders ontstonden „strooien dorpen, kolonies van uitgeworpenen in van afval opgetrokken hutten en hollen, die van bedelen, wildstropen en houtdiefstal leefden. Daarnaast werkten in de Leidse dekenfabrieken, de Hilversumsche tapijt-industrie in de glasblazerijen te Maastricht kinderen van 6 - 12 jaar 15 - 18 uur. (gegevens Jan Romein „Lage landen bij de Zee”). De weefschool in Goor, de dekenfabrieken en glasblazerijen zij waren het begin van de ontwikkeling van de Nederlandse industrie.

De aanleg van spoorwegen, de oprichting van de Ned. Handel Maatschappij, dit alles heeft bijgedragen tot de vestiging van het kapitalisme in Nederland en daarmee het ontstaan van een modern proletariaat. Men moet echter niet denken, dat dit proletariaat er beter aan toe was, dan de kleine handwerkers en landbouwbevolking van omstreeks 1830. Door de ontwikkeling van het kapitalisme werd een groot deel van de landarbeiders naar de steden getrokken om in de fabrieken te werken. Hun werkdag duurde meestal veertien uur, terwijl een loon van twaalf gulden in de week voor hoog gold. Een vrouw verdiende soms niet meer dan twee gulden in de week. Waar de arbeiders vroeger nog min of min zelfstandig werkten of in groepen van hoogstens vijf man, werden ze nu, omstreeks 1870 in grotere getale in bedrijven verenigd. Dit vormde de grondslag voor het ontstaan van de eerste arbeiders-organisaties, en voor de

eerste gezamenlijke strijd. De brandstof lag opgehoopt, er hoefde alleen de vonk in ontstoken te worden! Degene, die er de vonk in ontstak was in de eerste plaats Domela Nieuwenhuis, Domela Nieuwenhuis, de dappere, nooit versagende strijder, die van geen wijken wist, en ook degene, die voor het eerst voor de Nederlandse arbeiders gedeelten uit het Kapitaal van Karl Marx vertaald en gepopulariseerd heeft.

Waar Nieuwenhuis sprak, daar ontvlamde de geestdrift, daar gloorde voor het eerst het licht in het duistere leven van de proletariërs. De strijd voor het algemeen kiesrecht was in Nederland de eerste strijd die de arbeiders voor algemeen politieke doeleinden ingingen. Hoewel we weten, dat juist het parlementarisme de arbeiders in latere jaren van de klassenstrijd heeft afgehouden, is de kiesrechtbeweging destijds voor de arbeiders van het grootste belang geweest, omdat het bijgedragen heeft tot de politieke bewustwording. Nadat Nieuwenhuis korten tijd lid van de Tweede Kamer geweest was, kwam hij al spoedig op anti-parlementair standpunt te staan, want hij leerde uit de ervaring hoe het parlementaire spel van loven en bieden, van geven en nemen, de arbeidersklasse meer aan het kapitaal zou verslaven dan hen ervan vrijmaken. Nieuwenhuis heeft daardoor op den duur veel van zijn aanhang verloren, maar dat neemt niet weg dat hij toch voor de arbeiders onverbrekkelijk met de eerste arbeidersbeweging is verbonden. Hij heeft er toe bijgedragen dat de arbeiders zich bewust werden van hun positie in de kapitalistische maatschappij en van hun taak als klasse. De opkomst van de Nederlandse arbeidersbeweging was het Zonnewendfeest

van de arbeiders van 't einde der negentiende eeuw. De weg van het proletariaat uit de duisternis naar het licht is een lange, moeilijke weg. In tijden van oorlog en crisis, in de tijden van ellende en verslaving die op de eerste jaren van bewustwording volgden, leek het vaak, of de arbeidersklasse in kracht en macht achteruitging inplaats van vooruit. Maar als heldere lichtflitsen zien we telkens weer de zelfstandige klassebeweging van de arbeiders opvlammen, zien we de vooruitgang van het proletariaat.

De tegenwoordige arbeiders ervaren steeds meer dat hun oude strijdorganisaties niet meer deugen, dat het parlement niet de plaats is, om de tegenstellingen tussen kapitaal en arbeiders uit te vechten. Vele van de revolutionaire arbeiders uit de dagen van Nieuwenhuis dachten, dat de nieuwe maatschappij niet meer ver af kon zijn. Nu, honderd jaar na de geboortedag van Domela lijkt het alsof het communisme verder af is dan ooit. Toch is nu de tijd aangebroken, dat er voor de arbeiders slechts één mogelijkheid is: communisme of barbarij. En daarbij staan ze in hun strijd niet alleen tegenover het grootkapitaal zelve, maar ook tegenover hun oude arbeidersbeweging en hun oude leiders. Meer dan ooit moeten wij de woorden in de oren knopen, die Domela Nieuwenhuis in zijn biografie aanhaalt, de woorden van Eugene Debs: te lang hebben de arbeiders der wereld gewacht, op den een of anderen Mozes om hen uit de slavernij te leiden. Hij is niet gekomen. Hij zal nooit komen. Ik zou U er niet uit willen leiden, ook al kon ik het doen; want als gij er uit geleid kunt worden, dan kunt ge er ook weer in teruggeleid worden. Ik wil Uw geesten zo vormen, dat er niets is wat ge niet zelf kunt doen.”

Een lezer schrijft ons

Met volledige instemming heb ik het artikel „zand, zeep, soda, zeepsop” gelezen in Spartacus van 14 December 1946. Alleen de woorden namaak-negermuziek zijn jammer. Want dit stukje had evengoed geschreven kunnen zijn door een neger. De negermuziek, de oorspronkelijke jazzmuziek, had een eigen stijl, verschillend in onderdelen wel is waar, maar ze was een directe uiting van het dynamische gevoelsleven, overgebracht in muziek; ze was een ware vertolking van het innerlijk van de neger, dat vooral ook gevormd was door zijn uiterlijke omstandigheden, de slaaf en ghettomensen van het Amerika, het „voornaamste land” in de wereld. Die muziek was eigen aan den neger, in overeenstemming met zijn natuur (vandaar het beweeglijke in zijn houding) en geestesgesteldheid. Indien men zich te luisteren zet, als men zich hiervoor open stelt en in staat tot begripen van het andere, dan wekt deze muziek evenzeer een belevens en ontroering op, als de klassieke muziek ons verrijkt, veredelen en versterken kan. De Westerse jazz en swing en dansmuziek is bijna alleen rythme. Dat duistere rythme, dat zo een wonderlijke, meeslepende macht heeft en bezit neemt van de mens. Wat ook Mussolini wist: op de schepen, gevuld met soldaten, varende in 1935 naar Abessinië, klonk de hele dag marsmuziek uit de luidsprekers aan de masten; en bij de aanval bij El Alamein, die verschrikkelijk moet zijn geweest, liepen de doedelzakspelers met hun fascinerende muziek op de voorste linie, als het ware dwingend op te marcheren, mee. De jeugd en al diegenen, die als het ware in deze fase zijn blijven steken, geen richtinggevend en zedelijk leven bezitten, lo-

pen er mee weg: op de geesteloze, kinderlijke inhoud wordt niet gelet, raakt hen niet. En als het wel raakt, dan sluit het aan bij hun eigen onvolkomenheid. Dit Westerse gedoe is in vergelijking met het eerste zo karakterloos hol gedaas, een decadent verschijnsel dat evenwel zeer veel mensen trekt en een soort van bevrediging geeft, het opgaan hierin de ellendige werkelijkheid doet vergeten, maar het wezenlijke, de waarachtigheid mist.

'n Blanke schijnt nu eenmaal niet in 'n donkere huid te kunnen kruipen; trouwens dat komt algemeen voor. En daarom, omdat de rug van den neger (de andere rassen) al zo breed is, vond ik deze aanvulling gerechtvaardigd.

Naschrift van de redactie.

Wij zijn het met den inzender volkomen eens. Echte negermuziek vindt, evenals alle andere zuivere volksmuziek, bij hoorders en uitvoerenden waarachtige weerklank. De Westerse jazz- en swingmuziek, zoals de Ramblers en dergelijken ze brengen, is slechts berekend op goedkoop effect en sensatie. Ze wil nabootzen zijn van de oorspronkelijke negermuziek. De uitvoerenden hebben zich echter nooit bezig gehouden met het leven der negers, zodat ze met hun uitingen van leed en vreugde, zoals die in hun muziek zijn vastgelegd, volkomen onbekend zijn. Het resultaat is dan de ongearticuleerde, holle, schreeuwerige klanken, die alleen maar lawaai zijn.

De uitdrukking „namaak-negermuziek” was dus niet door ons als kleinering van de werkelijke negermuziek bedoeld.

Persberichten zonder commentaar

„Alg. Handelsblad”, 20 Dec.

Over de staking in Antwerpen

Onlangs bleek de vraag naar dokwerkers 's morgens 180 man groter dan er aanwezig waren. Men bepaalde toen dat ze 'om 8 uur aanwezig moesten zijn en dat ze anders niet meer afgestempeld zouden worden. Waarop tegen het advies van de vakverenigingen in, een wilde staking uitbrak, die tot nu toe, noch door de leiders — die door de stakers zelfs telkens uitgelopen of overschreeuwd werden — noch door dringende beroepen en dreigementen van den premier, ministers en autoriteiten tot een eind gebracht kon worden..... Voorlopig bleven de stakers koppig. Ze verklaren ook geen genoeg te willen nemen met de belofte der regering om voor 31 Januari 1947 voorstellen te doen, of maatregelen te nemen, om de lonen aan te passen aan de prijzen, of omgekeerd. Ze eisen reeds thans hogere lonen. Het merkwaardige is zeker, dat 13.000 havenarbeiders in staking blijven, niettegenstaande de leiders van de grote vakverenigingen, die haast allen omvatten, dat afrieden en alles deden om dit te voorkomen en te beëindigen. De raddraaiers bleken sterker.

„De Waarheid” 19 Dec.

Naar aanleiding van de staking in de Antwerpse haven voerde de communistische volksvertegenwoordiger Van den Bergh Woensdagmorgen in het wervingsbureau het woord. Hij pleitte voor onmiddellijke werkhervatting, waarbij hij er de nadruk oplegde, dat de concurrerende havens ten koste van de Antwerpse haven, voordeel zullen trekken uit deze wilde staking.

„De Waarheid”, 20 Dec.

Op een Donderdagmorgen gehouden meeting werd de houding der katholieke en socialistische vakbondsleders, die op onmiddellijke hervatting van het werk aandrongen, door de arbeiders in een motie veroordeeld.

GREPEN uit de Nieuw-Africaine Literatuur

polder, als kende hij het onverlosbaar juk van de toestanden — maar hij vertelt hen meer. Hij zegt, dat de tijden zullen veranderen, omdat de wereld draait en niets kan blijven stilstaan in deze eeuwigdurende geboorte en dood. Hij zegt, dat de mensen zelf hun geschiedenis moeten leren maken, met eigen handen moeten versnellen rad en overgang. En al was het, roept hij uit, veel beter voor de arbeidersklasse, dat er in elk huis een geweer was en honderd scherpe patronen, toch heeft het volk een wapen, dat groot en gevreesd kan worden in zijn hand, mits men er maar een weifeloos gebruik van kan maken. Eenheid en overmacht! De goede warme toon, waarop Domela is begonnen wordt nu schriller, verontwaardiging en haat verjagen de liefde, en onverhoeds slingert de lange donkere man de arm op, als beveelt hij vuur van de hemel neer, om de sombere menigte te ontvlammen of hun vijanden te verdelen; een schok gaat door vrouwen en mannen, de soldaten zijn bleek geworden bij het snelle en hevige gebaar. Eenheid en overmacht! zegt de socialist: twee dingen, die de arbeiders zich alleen door eigen onverstand kunnen laten ontzien. De woorden klinken op, ze staan in de ruimte als harde tastbare waarheden, als zichtbare glansen voor de ogen van de menigte. Langzaam daalt de arm van de socialist. Hij wil eindigen. Hij heeft alles gezegd, wat hij zeggen

moet, op zijn raad na, een raad voor het vervolg van het begonnen werk.

Als de socialist zover is, schiet er over de appelplaats een woedend bevel. De huzarenkapitein, die niet anders heeft gedaan dan korte ruksgewijze vloeken smoren tussen hand en mond, slaat de vuist op de sabelknop; de luitenant komt naast hem. Ze spreken met elkaar, de luitenant rijdt achter de appelplaats om naar de soldaten, die rondom Domela staan.

De meeste bollejagers hebben het niet eens gezien, alleen Karel en de buitenste rijen begrijpen, dat er iets dreigt. Karel wil Domela waarschuwen, maar hij zwijgt, als hij het hard-geworden streng getekende gezicht ziet. De soldaten nemen het geweer van de schouder, Domela spreekt door, een niet veranderende dwingend stemkracht. De mannen en de vrouwen van de polder luisteren met ingehouden adem, niemand beweegt zich, de een niet uit spanning, de ander niet uit vrees. Wanneer de soldaten de karabijnen aan de schouder leggen, brengen een paar vrouwen de hand voor het gezicht als willen zij zich beschermen tegen een op handen ontzetting. Een tel zwijgt de leider, de geweren achter hem gaan onrustig op en neer — daarna zegt hij het laatste woord, de armen naar twee zijden gestrekt: — Kiezen moet het volk!

Links of rechts! Links is de eendracht, rechts de verdeeldheid!

Links de vrijheid, rechts de slavenstaat! Links de overwinning, rechts de nederlaag! Hij zwijgt. De geweren liggen in aanslag. De armen van Domela wijzen nog steeds links of rechts. Onder de menigte vliegen de kreten opwaarts: — Mooi! Mooi! Eendracht! Naar links! Overwinning! Naar links! Vrijheid! Naar links! Leve Nieuwenhuis! Naar links! Naar links! De arbeiders zetten zich in beweging, de menigte deint en hort, een groot donker log lichaam van meer dan tweeduizend mensen op een hoop, ingesloten tussen de geweren.

Karel Zwets is naar de linkerzijde van het terrein gedrongen. Nu stapte ook Domela uit de paardenkrib en volgt hem in die richting. De kapitein en zijn luitenant zitten bevreesd en een beetje ineengezakt op hun paarden. Ze hebben een oproer kreet verwacht aan het slot, een heftige uitdaging van de gezagsmacht, een dille daad; maar de socialist doet niets anders dan het volk laten kiezen, of het links of rechts wil lopen. De soldaten wachten, dom en besluiteloos wordt het gezicht van den onderofficier, die de mannen bij de herberg commandeert. Nu staat Domela aan het hoofd van de volksverzameling. Links ligt de polder met de naakte verre wegen, de woonhokken en keten steken er als grauwe grafheuvels boven uit. Karel en Domela beginnen daaraan te lopen, voorop, de anderen volgen, tien en honderden, ze zingen, en de stemmen van hen, die het meest staan ingeperst en nog niet in beweging kunnen raken, roepen door.

— Naar links! Naar links!

Zie vervolg pag. 8

Geweld of Weerbaarheid

In druk verschenen rede van Jacques Rees, uitgesproken te Appelscha op 1 September 1946.

Een vriendenhand zond ons het brochure'tje met bovenstaande titel toe, met de vraag, wat wij er van dachten en of het geen aanleiding gaf er iets over in de krant te schrijven.

Er staan inderdaad uitdrukkingen in, die uitlokken tot een klimpartij in onze vulpen; de toesender heeft ze reeds met felle strepen aangegeven!

„Een kritische ontleding van de heersende geweldsverheerlijking,” zegt de bijgevoegde advertentie.

In het eerste hoofdstukje (geweld en weerbaarheid) van het brochure'tje staat werkelijk iets over geweld, over militarisme en anti-militarisme, over fascisme en anti-facisme en over de vormen van de weerbaarheid, welke moeten leiden naar een hervorming van de maatschappij. Maar een kritische ontleding? Geen sprake van! Een aaneenrijging slechts van stellingen, conclusies, schijnbare feiten en wensen. Zoals ze daar staan zijn ze allen min of meer aanvechtbaar of onbegrijpelijk, door het ontbreken van de weergave van de voedingsbodem er van en van de ondergrond van de gestelde opvattingen. Een ontleding van de verheerlijking? Welneen, in de verste verte niet. Bewijzen van de militaristische vergiftiging? Ook niet. Dat alles zou een uiteenzetting hebben geëist van de historische economische verhoudingen waaronder de massa der bevolking van geslacht op geslacht is opgegroeid, van de sociaal-psychologische en culturele ontwikkeling van de grote meerderheid der bevolking en vooral van de tegenstellingen waarin deze ontwikkeling zich doet gelden en hoe zij verloren gaat en op een andere grondslag weer opbloeit.

Neen, deze moeite heeft de sprekende schrijver zich niet gegeven. Hij tracteert ons op stellingen van deze soort: „Nimmer in de geschiedenis is de massa cultuurscheppend geweest. In wezen staat de massa vijandig tegenover elke cultuur, immers elke cultuur vergt tot op zekere hoogte inperking van het drijven- en instinctleven, en de massa wenst zich in de grond der zaak geen enkele beperking te getroosten. De massa is cultuurvijandig, de cultuur bestaat slechts bij de gratie van bewuste enkelingen van voorvechters en pioniers.”

Vindt gij, lezer, dit ook een weinig gracieuze methode van een bewusten socialist, die van onderop een vrij-socialistische mensengemeenschap tot stand wil zien komen? Zo'n stelling, zonder grondige bewijsvoering! Als men zulke dingen wil beweren in eigen kring is het al erg genoeg, maar dan gaat het ons niet zoveel aan. Wie zo iets laat drukken en advertenties plaatst voor de verkoop, stelt zichzelf ten toon in de étalage.

Laten wij de moeite nemen iets te zeggen

over deze dingen, opdat het geheel wat meer perspectief verkrijgt.

We stellen dan het vanzelfsprekende feit voorop, dat de uitingen van cultuur geschieden door enkelingen of door samenwerking van enkelingen. Dit zal uit de aard der zaak duidelijk zijn. Maar staan deze scheppers van cultuur op zichzelf? Scheppen zij iets geheel uit eigen kracht? Of zijn zij het instrument van anderen, van een gemeenschap, van een collectiviteit, van een massa, van een maatschappij?

Bestaat hun uiting van cultuur bij de gratie van henzelf of bestaan zij en daarmee hun scheppingen bij de gratie van de gemeenschap, in de ruimste zin des woords, waarvan zij een deel, een werktuig, een edel instrument zijn? Een instrument waardoor de cultuur van allen gestalte krijgt?

Laten we eerst nog even vertoeven bij het begrip: cultuur, voordat wij deze vragen trachten te beantwoorden. We hebben het woord nu al vele keren neer geschreven en willen ons er eens reken-schap van geven, zonder ons te verdiepen in de historische ontwikkeling, de technische voorwaarden en de maatschappelijke voedingsbodem. Een korte omschrijving dus. Cultuur heeft betrekking op twee gebieden van het menselijk leven, die wij gemakshalve even gescheiden houden, maar welke onafscheidelijk aan elkaar zijn verbonden en elkaar onophoudelijk, hoewel niet immer duidelijk zichtbaar, beïnvloeden. Cultuur dan is, ook de verbetering van de voorwaarden en de methoden van voortbrenging onzer materiële levensbehoeften.

Verbetering van de bodem, het aanplanten van speciale gewassen, veredeling van deze producten. Deze opvatting doortrekkende, kunnen we met goed recht spreken van een hoge cultuur (ten opzichte van een nog niet zo oud verleden), als we denken aan het gehele complex van wetenschappelijke, technische en organisatorische methoden van productie in onze tijd.

Gebruikelijker is echter de begrippen cultuur of beschaving (nagenoeg van gelijke betekenis) te betrekken op personen, volkeren en maatschappijen, en dan speciaal op de ontwikkeling, de verfijning van het verstand, van de geest, op de veredeling van „hoofd en hart”, van de kunstuitingen, de rechtsvormen, de omgangsvormen e.d. in de samenleving.

De begrippen, zowel in materiële als in niet-materiële betekenis, worden gedacht in tegenstelling tot de onontwikkelde, barbaarse, in natuurstaat levende mensen en hun maatschappij.

De opvatting, dat de culturele vooruitgang alleen te danken is aan weinige, uitstekende figuren en dat de massa der mensen vijandig stond en nog staat ten opzichte van de vooruitgang der mensheid, is een typische uiting van de vijandige instelling ten opzichte van de massa, van

een tekort aan historisch, sociaal inzicht en van een zogenaamde leidersmentaliteit. En omdat de meerderheid der bevolking nu eenmaal arbeiders zijn, betreft zich de gehele zaak op de arbeidersklasse en krijgt het socialisme van Rees een eigenaardig karakter.

In het tweede hoofdstukje (de schande van Versailles) van het brochure'tje komt dit duidelijk naar voren.

Als grondslag ener beweging, die een „anti-militaristisch volksgeweten moet oprichten” stelt hij een verklaring voor, die door iedere deelnemer of deelnemer moet worden ondertekend. Hiermede moeten, door een sneeuwbalstelsel van diemanschapen, vele mensen, goedwillende elementen uit alle klassen, worden gewonnen, op wier geweten elk militarisme en elke oorlogsdaad moet afstuiten als op een harnas.

Er moet een algemene discussie worden geopend over de problemen rondom oorlog en vrede, vooral in kringen van toonaangevende personen, waarbij dan ieders maatschappelijke verantwoordelijkheid moet worden besproken. Rees verwacht vooral op cultureel terrein veel heil van deze beweging en meent, dat zij kan groeien aan, invloed in allerlei kringen, die vroeger voor de vredesgedachte gesloten waren.

De tot grondslag dienende Verklaring heeft een vage socialistische inhoud, die inderdaad geschikt is om door vele elementen aanvaard te worden. Dat is de bedoeling.

Het socialisme, zegt Rees, streeft naar 'n klassenloze maatschappij, welnu, laten we de anti-kapitalistische elementen in alle klassen niet bij voorbaat uitstoten door ons vast te bijten in het „arbeidersme”.

Wie in de strijd om vrede en vrijheid alleen de proletariërs wil inschakelen, kan beter achter de kachel blijven. We moeten breken met de mythe van den heiligen proletariër. Al behoort de arbeider tot de klasse der verdrukten, daardoor is hij nog niet de aangewezen drager van 't socialisme. Dit alles zegt Rees en hij gaat letterlijk verder: „Hoogstens van de rebellie nu en dan, nog niet eens van de revolutie, daarin zou hij zonder zijn geestelijke leiders machteloos staan. Socialisme zal de arbeiders bevrijden uit de kluisters van het kapitalisme, maar niet alleen de arbeiders.”

Het socialisme van Rees is een soort „doorbraak-socialisme”, dat de reddeloze revoltes van de massa's moet leiden en voor hen het ideaal van een vrij-socialistische maatschappij moet oprichten. (Zoals die andere doorbrekers een staats-socialistische maatschappij, onder hun leiding, wenselijk en bereikbaar achten).

De massa heeft daartoe niet de kracht. Die is niet cultuurscheppend, zegt Rees. Nimmer geweest en zal het nooit worden. Daartoe moet een voorhoede georganiseerd worden van mensen, die geestelijk weerbaar zijn, die inzicht aan intuïtie paren, die kennis bezitten, die over socialistisch élan en bewustzijn beschikken, die diep innerlijk bewogen zijn.

(Recept en gebruiksvorschriften zijn van Rees).

Hiermede zijn we dan weer gekomen bij de vragen over de cultuurscheppende, eenzame pioniers.

Al moge het waar: schijnen, dat in vroegere tijden de grote mannen alleen de geschiedenis maakten (onder „geschiedenis” begrepen de ontwikkeling der cultuur in al zijn vormen), dan nog moet 't nu duidelijk zijn, dat de massa der bevolking en in het bijzonder de proletarische klasse, geschiedenis moet en zal maken. Bij de huidige stand der sociale en politieke wetenschap kan het voor iederen socialist duidelijk zijn, dat de tijd gekomen is, waarin de arbeidersklasse openlijk op het wereldtoneel moet verschijnen om zijn gehele kracht in te zetten voor de omvorming van de maatschappelijke grondslagen.

Eerst als de arbeidende bevolking meester is over de productiekrachten en een aanvang heeft gemaakt met de organisatie van een communistische productie en distributie, kan er gesproken worden van een werkelijke organisatie van de vrede en de vrijheid in de mensenwereld, dan eerst ook ontstaat de voedingsbodem van een cultuurleven van de grote massa. Dan zijn de werkers, hun leven, hun strevingen, hun lief en leed, hun arbeid en zijn resultaten, hun denken en voelen, niet meer alleen de bouwstoffen van de leidende figuren op onverschillig welk gebied. Maar dan zijn zij zelf op zijn minst de dragers en scheppenden van alle ontwikkeling, nauw verbonden met de personen, die hieraan de hoogste vorm weten te geven. Dan herkennen en erkennen zij dezen als hun genoten, als de vertolkers van wat in hen leeft. En die zullen weten, dat zij het instrument, het edele werktuig tot vormgeving, van hun mede-werkers zijn. De cultuur kan dan zelfs worden tot bewuste uiting en beleving van het zo rijk gevarieerde maatschappelijk leven van en door de brede massa der bevolking.

Is dit een fata morgana? Neen dat wordt werkelijkheid wanneer alle kracht gewijd wordt aan de taak om de werkers bewust te maken van de positie hunner klasse. Bewust van hun eigen diepste verlangens om deze maatschappelijke wanorde en ellende tot verleden tijd te maken van hun verlangen en strijd om mensen te zijn, meesters over de aarde, de maatschappij, hun eigen leven. Zij zouden het graag willen als zij wisten dat zij het kunnen; en als zij weten dat zij kunnen, dan zien zij ook de weg naar het doel. Maar het een ontstaat niet zonder het ander; de wil en het zelfbewustzijn, de daad en de kracht, het inzicht en het doel, ontstaan in de strijd en uit de lessen van de strijd. De arbeidende bevolking zal de noodzakelijke kwaliteiten voor zijn heerschappij en de ontwikkeling van mens en maatschappij verwerven in de strijd om deze heerschappij in de klasse strijd.

Deze strijd moet openlijk in het middelpunt van elke propaganda geplaatst worden. Zijn wegen, zijn consequenties.

Waarom faalde de ARBEIDERSKLASSE

Uit het Amerikaanse links geöriënteerde maandblad „Politics” namen wij het volgende artikel over.

In vroegere uitgaven van „Politics” werd het probleem gesteld, waarom is de arbeidersklasse tekort geschoten in haar historische taak? Waarom verzette zij zich niet tegen het nationaal-socialisme in Duitsland? Waarom is er geen spoor van enige revolutionaire beweging in Amerika? Hoe staat het met de sociale vitaliteit van het wereld-proletariaat? Waarom schijnen de massa's over de gehele wereld niet langer instaat tot enig nieuw initiatief, dat hun zelfbevrijding tot doel heeft? (Politics Nov. 1946 bl. 349).

De volgende beschouwingen kunnen misschien enig licht op dit probleem werpen. Het is gemakkelijk genoeg de vraag te stellen: waarom zijn de arbeiders niet opgestaan tegen het dreigende fascisme? Strijden vraagt een positief doel. Tegenover het fascisme waren twee wegen in te slaan: het in stand houden van, of het weer terugkeren tot het oude kapitalistische stelsel, met zijn werkloosheid, crises, corruptie, ellende, terwijl daarentegen het nationaal-socialisme zich voorstelde als een anti-kapitalistische arbeidersregering, zonder werkloosheid, een systeem van nationale grootheid, van gemeenschaps politiek; of overgaan tot 'n socialistische revolutie.

Daarom moet de vraag feitelijk zo gesteld worden: waarom ontstond in Duitsland geen proletarische revolutie?

Wel, in Duitsland had men een revolutie meegemaakt, in 1918. Maar die had de arbeiders de les geleerd, dat de socialistische partij, noch de vakbeweging geschikte instrumenten waren om hen te bevrijden. Beide bleken ten slotte werktuigen te zijn om het kapitalisme te herstellen. Wat moesten ze dus doen? Ook de communistische partij kon hen niet voorgaan in de strijd; die propageerde 't Russische staatskapitalisme, met zijn nog

groter gebrek aan vrijheid. Zou het anders gekund hebben?

Het door de socialistische partij in Duitsland gehuldigde systeem — en in die tijd ook in andere landen — was het staats-socialisme. Volgens het program moesten de arbeiders de politieke macht veroveren, en zouden daarna, wanneer ze de staatsmacht in handen hadden, de productie op de grondslag van een door de staat geleide economie kunnen organiseren. De organisator zou dan de socialistische partij zijn, die toen al ruim de 300.000 leden telde, met ongeveer 1.000.000 aangesloten bij de vakbeweging en 3.000.000 kiezers achter zich. De leiding zou berusten bij een uitgebreid apparaat van politici, propagandisten, redacteurs van bladen, die allen graag de plaats van de vroegere heersers zouden willen innemen. Het privaat bezit der kapitalisten zou dan, ook alweer volgens program, wettelijk onteigend worden en de productie dacht men te regelen volgens een centraal georganiseerd systeem. Het is duidelijk, dat in zulk een stelsel de arbeiders, ofschoon hun dagelijkse behoeften verzekerd mogen schijnen, slechts onvoldoende bevrijd zouden zijn. Het geldt hier slechts een verandering in de bovenste laag der maatschappij, maar de fundering, die het gehele gebouw draagt, blijft onveranderd: bedrijven, met arbeiders in loondienst, onder bevel van directeurs en leiders. Dit stelsel wordt o.a. beschreven door G. D. H. Cole, die na de eerste wereldoorlog, door zijn studies omtrent reformistisch socialisme, de vakverenigingen sterk beïnvloedde. Hij zegt: „Het gehele volk zou, evenmin als de gezamenlijke aandeelhouders van een grote onderneming, in staat zijn een industrie te beheren..... Het zou, zowel onder socialistisch als onder kapitalistisch beheer noodzakelijk zijn de feitelijke leiding van een industriële onderneming tot te vertrouwen aan gesalarieerde deskundigen, gekozen met betrekking tot hun speciale

zijn doel moeten duidelijk in het licht worden gesteld.

Wij moeten medewerken aan de taak door onze klassegenoten op alle mogelijke manieren bij te staan in hun dagelijkse strijd tegen de uitbuiting hunner arbeidskracht, tegen de gevolgen hiervan en tegen alles wat hiertoe samenhangt. Helpen in de praktijk, helpen met de theorie, die uit de gehele historische strijd is getrokken.

De taak van echte socialist is niet plannetjes te maken en den „leider” uit te hangen, maar middenin de klasse te gaan en hen in de strijd bij te staan.

Spreekt van de klasse strijd, die thans fel tegen de arbeiders wordt gevoerd. De strijd om opvoering der arbeidsproductiviteit, om de winst der kapitalen, om opvoering van de meerwaarde, om de vette baantjes voor de machtigen — tegenover

een sober leven, een uitputten van de arbeidskracht, van de levenskracht, van de levenslust der werkenden.

Spreekt ervan, dat de klasse strijd ook van de zijde der arbeiders met evengrote taaiheid, hardnekkigheid, energie en vindingrijkheid moet worden gevoerd als door de bezittende, de regerende, de leidende klasse in de maatschappij, steeds wordt gedaan.

Spreekt ervan, dat de werkers inplaats van het lijdende deel der bevolking te zijn, moeten streven naar de leidende positie in de maatschappij.

Organiseert dat streven, helpt mede in de klasse strijd tegen den oppermachtigen, meedogenloze vijand en spaart ons brochures en redevoeringen, die verlamdend werken, die in wezen arbeidersvijandig, dus anti-socialistisch zijn.

kennis van en geschiktheid tot bijzondere onderdelen van dat werk.... Er is geen reden te veronderstellen, dat de wijze waarop de leiders in gesocialiseerde industrieën zouden worden aangesteld veel zou verschillen van die, welke nu in de groot-kapitalistische onderneming van kracht is.... Er is geen aanleiding te verwachten, dat de socialisatie van welke industrie ook een groot verschil zou aantonen wat betreft het leiding gevende personeel."

Zo zullen dan de arbeiders nieuwe meesters inplaats van de oude krijgen. Goede, humane meesters, inplaats van de slechte, hebzuchtige van heden. Aangesteld door een socialistische regering of op zijn best door henzelf gekozen. De arbeiders zijn geen meesters van werkplaatsen, zij zijn geen meesters van de productie middelen. Boven hen staat de bevelvoerende macht van een staats-bureaucratie van leiders. Zulk een stand van zaken moge voor de arbeiders aantrekkelijk zijn, zolang zij zich machteloos gevoelen tegenover de macht van het kapitalisme. Dus werd tijdens hun eerste opmarcheren in de 19de eeuw, dit voor de arbeiders als doel gesteld. Ze waren niet sterk genoeg het kapitalisme uit de machtsposities in het productie-stelsel te verdrijven; hun enige uitweg was toen dus staats-socialisme, een regering van socialisten, die de kapitalisten uit hun macht konden zetten. (Woord vervolgd)

Uitgeverij „DE VLAM”

POSTBUS 7040 AMSTERDAM ZUID 2

Bij de Uitgeverij zijn na de oorlog verschenen de brochures:

- Inauguraal adres, aan een brief aan alle hand- en hoofdarbeiders der wereld . . . 0.02
- Spartacus en de Verklaringen . . . 0.05
- Van Slavenmeesterschap tot Arbeidersmacht . . . 0.90
- P. Aarts, „De Arbeidersraden” het eerste gedeelte verscheen in het begin van dit jaar, gebonden, tegen de prijs van . . . 1.25
- Het tweede deel, iets omvangrijker, tegen de prijs van . . . 2.-
- Het gehele werk gebonden . . . 3.90

Al deze geschriften zijn nog verkrijgbaar!

In bewerking: Nieuwe uitgave van de „Grondbeginselen der communistische productie en distributie”

Vervolg „GREPEN” pag. 5

Daar stikken ze voor de deur van soldaten, die hang van vulten, grote kerels met kulbakken en meerdadige cavalerie-sabels. De arbeiders naast Karel blijven staan, maar Domela Nieuwenhuis loopt door, recht op de militairen in, met ontbloot hoofd, de donkere chitonskop is streng en mild. Hij heeft de eerste buis van de wapen, nu verwacht ieder het leed uit de mond van den kapitein, het schot in de menigte. Maar het gebeurt niet. De soldaten wijken terug, voet voor voet, er maken een poort voor het leger van strikers, ze laten niet meer op de officieren, de officieren zelf zijn te verblut om een leed uit te maken. En wanneer Domela Nieuwenhuis als eerste door die poort gaat, gevolgd door Karel en de eigen van holligepers, brengen ze de strikers aan de schouder en groeten de rebellen met militaire eerb.

Radio Hoorspel

Er werd over de radio door de omroeper aangekondigd, dat er een hoorspel zou volgen n.l. „De Rode Pimpernel.” Het is de moeite waard om ons even in de inhoud van dit spel te verdiepen en de beweegredenen op te zoeken, die tot deze opvoering geleid hebben.

Het is het vrij ingewikkelde verhaal over de gebeurtenissen in en rond de Franse revolutie. Om ons een indruk te geven van die revolutie horen we dan een menigte joelen en stemmen van krijende vrouwen met daartussen de stemmen van enkele ordebehavende politie-agenten en soldaten. Boven deze „bloeddorstige massa” staan dan vorstelijk en gracieus de figuren van enkele graven baronnen en Engelse lords. Deze lopen over van vaderlandsheide en komen op voet de verdrukten. Toevallig (?) zijn deze verdrukten ook allemaal baronnen en graven en wat daarbij behoort. Daar loopt dan een liefdesintrige doorheen met een beetje pikant makend verraad. Het einde is natuurlijk een vereniging van de twee geliefden, die van elkaar verwijderd waren. Het geheel wordt dan zoals in die tijd gebruikelijk is, overgoten met de goede Franse wijn. Dat is dus de hele taart die ons als argeloze luisteraars wordt opgediend.

Iedereen, die een beetje thuis is in de geschiedenis, weet dat de Franse revolutie heel iets anders geweest is dan het op straat komen van een joelende bloeddorstige menigte. Dat het ook iets anders geweest is dan de strijd tussen hoogstaande aristocraten en een beestachtige massa, zoals dat in de Rode Pimpernel werd voorgesteld. De Franse revolutie heeft het feodale stelsel in Frankrijk ineen doen storten. De Franse adel in die dagen was volkomen gedegeneerd en leefde een liederlijk leven, verbraste miljoenen, terwijl zij de boeren en handwerkers grenzenloos uitbuitte. Ook de zich ontwikkelende handel en industrie vond in de adel een belemmering, omdat zij door hun geboorterechten allerlei privileges bezaten en b.v.

de zeggenschap hadden over het gebruik van wegen en wateren, accijnzen kon heffen en in- en uitvoerrechten. De Franse burgerij heeft tezamen met de arbeiders en boeren onder de leuze vrijheid, gelijkheid en broederschap opgeruimd met het feodale systeem en de weg geopend tot het liberale kapitalisme. Het is daarbij niet al te zachtzinnig toegegaan, dat kon ook niet bij de toenmalige maatschappelijke verhoudingen. Toch was het in deze strijd om de macht niet het geweld, wat besliste, maar het inzicht en de doelbewustheid van de toenmalige burgerij, die haar geestelijke voorlichters gevonden had in Diderot, Voltaire en Rousseau.

Zo zal ook in de toekomstige strijd om de macht, hoewel de wapenen er een rol zullen spelen, evenmin het geweld kunnen beslissen. Juist nu het gehele productieproces over de gehele wereld een geheel vormt, en bijna geheel berust op de oorlogsindustrie, nu zal 't juist de machtsvorming en het klassebewustzijn van het proletariaat zijn, die behist over het gebruik der wapenen.

Bewust wordt er echter een geheel scheve voorstelling van de Franse revolutie gegeven. Altijd als de ellende van de arbeiders toeneemt en daarmee de wil tot verzet, voelt de heersende klasse zich in haar macht bedreigd en komt dan met afschrikwekkende verhalen over bloedige revoluties van een tot best geworden menigte.

Daarom is het niet helemaal toevallig dat ze de oude draak „De Rode Pimpernel” weer eens laat rondcraven. De revolutie in Indonesië, 't overal de kop opstijgende arbeidersverzet, de groeiende ontevredenheid, dit alles is er niet helemaal vreemd aan. Zo zien we hoe de radio gebruikt wordt om de openbare mening te beïnvloeden en tegen de revolutionairen op te hitsen. Het lijkt allemaal zo onschuldig, maar dat is het niet. De bezittende klasse laat geen middel ongebruikt om de arbeiders geestelijk te beheersen, de pers, de film, het toneel en ook de radio.

Herdenking F. Domela Nieuwenhuis (1840-1924)

Zondag 29 December 1946. 's Morgens 10 uur kranzlegging monument F.D.N. Nassaplein, Amsterdam.

's Morgens 11 uur. Grote Openbare vergadering in „Krasnapolsky” Warmoesstraat, Amsterdam.

Programma: Optreden libertaire koren (Amsterdam-Haarlem). Harm. Muziekvereniging „Apollon” Koop o.d. Zaan. Declamatie: Roelie Westerbeek en J. Bakker. Den Haag. Sprekers: L. J. Bot (Ned. B. v. Vrije Soc. Kaat (Zaane Verdesver.) G. Rijnberg (Ned. De Vrije Socialist) Voorzitter C. Bonnet. Landelijk Comité van Vrije Socialisten).

Zaalopening 10.30 uur. Toegangsprijs 11.-

Kaarten verkrijgbaar bij Stem Kaper, Troelstralaan 156 Zaandam.

Joh. C. Piss. Bovenkerkstraat 16. Haarlem. C. Bonnet, Prof. Kochstraat 39. Hilversum. Domela Nieuwenhuis Comité.

Wetengingstraat 44-II, Amsterdam, C.

De gezamenlijke libertaire soc. groepen in ENSCHEDE, HENGLO, en ALMELO houden op Maandag 30 December 's avonds om half acht een herdenkingsbijeenkomst in verband met F. D. Nieuwenhuis 100e geboortedag in zaal „Engels” te Enschede. Medewerking verleent de zangver. „Geluk door Vrijheid” en de muziekver. „Exzellen” Spreker is de Heer G. Rijnberg uit Heemstede.